

Въ това отношение откриването на Габровското училище съставя епоха въ историята на умственото възраждане на българитѣ. Въ помощ на одескитѣ българи въ това дѣло сж дошли и други наши сънародници, настанени въ чужбина, а именно букурешкитѣ българи — братя Мустакови, Ив. Бакалогу, Теодосий Йовчевъ и др., помогнали съ материални сръдства; други заслужили съ личния си трудъ и умение въ самото учебно дѣло — приснопаметниятъ отецъ Неофитъ Рилски, който справедливо носи почетната титла „патриархъ на новобългарскитѣ педагози“; трети — съ покровителството си и всѣкакво друго съдействие на благотѣ начинания на българскитѣ родолюбци, — Иларионъ, митрополитъ Български и „Екзархъ на всячка България“, безъ чието съчувствие и съдействие откриването на Габровското училище можеше да бжде поставено подъ голѣмъ въпросъ,

Въ 1840 г. Априловъ, Николай Палаузовъ и Стефанъ Тошковичъ подали до новорусийския ген.-губернаторъ графъ М. С. Воронцовъ „записка“ (мембаръ), въ която молили ходатайството му да се отпуснатъ отъ руского правителство 4 стипендии за българи — две въ Ришельевския лицей и две въ Херсонската (Одеската) духовна семинария. „*Это былъ первый фактъ обращенія болгаръ къ русской благотворительности*“, забелязва Н. Барсовъ, съставителъ на брошурата „Тридцатилѣтне дѣятельности Одесскаго болгарскаго настоятельства“ (съ 1854 — 84 год.). Одесса 1885.

Като получилъ записката, графъ Воронцовъ не закъснѣлъ да я съобщи на вице-канцлера графъ Несселроде, който я докладвалъ на Императора. Последниятъ заповѣдалъ да предадатъ записката за разглеждане на оберъ-прокурора на свѣтѣйшия Синодъ, „но благоволилъ да признае, че е излишно да се учатъ младитѣ българи въ Ришельевския лицей, а по-добре да се възпитаватъ въ Семинарията“. Несселроде изпратилъ записката ген.-адютанту графу Протасову, който го уведомилъ, че св. Синодъ позволилъ да се приематъ въ Одеската семинария „на казенное содержаніе“ четири българчета. Това било съобщено и на Киевското Академическо Управление за изпълнение (Одеската Семинария се е намирала подъ ведомството на Киевската Духовна Академия). Цѣлата история и преписката около тия първи стипендии на Руското правителство за образование на българи въ Русия бидоха обнародвани отъ проф. Ив. Д. Шишмановъ въ неговия приносъ „Какъ и отъ кого бѣха издействувани първитѣ руски стипендии за български възпитаници въ Одеската духовна семинария“, помѣстенъ въ голѣмия му трудъ „Нови студии изъ областта на българското възраждане I. (В. Е. Априловъ, Неофитъ